

PROJECTE ESCOLA XXI

MEMÒRIA CURS 2016-17

Amb la col·laboració de:

INDEX

1 DESCRIPCIÓ DE L'ENTITAT

2 DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

3 ANÀLISI DEL RESULTATS

3.1 DESCRIPCIÓ DELS USUARIS

3.2 ANÀLISI DE LA PARTICIPACIÓ AL PROJECTE

3.3 ANÀLISI DELS RESULTATS SEGONS ELS OBJECTIUS

4 INTERVECIIONS REALITZADES, ANÀLISI CLÍNICA I PROPOSTES PEL CURS VINENT

4.1 ALUMNES

4.2 FAMÍLIES

4.3 GRUPS DE TREBALL I ESPAI INDIVIDUAL DOCENTS

4.4 BENVINGUDA ALS ALUMNES I CREACIÓ D'UN NOM

4.5 ESPAI EX-ALUMNES

5 VALORACIÓ FINAL

1. DESCRIPCIÓ DE L'ENTITAT

L'associació **ReSituat** és una associació creada el maig de 2012 per un grup de professionals de la psicologia, amb l'objectiu de promoure i desenvolupar iniciatives psicoterapèutics en l'àmbit clínic, social i/o educatiu, aprofundir en l'atenció integral de les persones mitjançant el treball psicoterapèutic i millorar la predisposició als aprenentatges dels infants i adolescents, amb l'objectiu de fer front al fenomen de l'exclusió social.

FITXA TÈCNICA

Nom de l'entitat	Associació <i>ReSituat</i>
NIF de l'entitat	G-55139448
President	Roger Buxarrais Molins
Secretària	Catalina Mayans Tur
Mail de la persona responsable	associacio.resituat@gmail.com
Domicili	C/ Mestral, 5 B
Municipi	Sant Jordi Desvalls
Codi Postal	17464
Telèfons	678 404 982 / 639 830 553

2. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

El projecte **ESCOLA XXI** és un projecte psicoterapèutic integral pensat per escoles amb alumnes en risc d'exclusió social, amb la finalitat d'acompanyar-los a ells i a les seves famílies en el seu desenvolupament psicosocial tenint en compte els tres àmbits que intervenen en l'alumne (la família, els docents i el mateix alumne). L'objectiu principal del projecte és la prevenció de l'exclusió social des de l'àmbit educatiu.

El projecte s'ha dut a terme a l'escola de Vila-roja de Girona des del curs 2012-13 fins l'actualitat degut al seu alt índex d'alumnes en risc d'exclusió social. Des del curs 2014-15, compta amb la participació activa d'inspecció del Departament d'Ensenyament, havent promogut que el projecte formi part de les accions integrades a l'escola a nivell institucional, amb una implicació en el procés de derivació per part de l'EAP de l'escola a través d'un formulari de demanda d'atenció d'alumnes per part dels docents i/o famílies.

L'acompanyament s'ha realitzat a través de sessions individualitzades d'assessorament i/o de psicologia clínica, observacions a l'aula i sessions de grup en els tres àmbits (famílies, alumnes i docents).

Funcions que ha realitzat el professional:

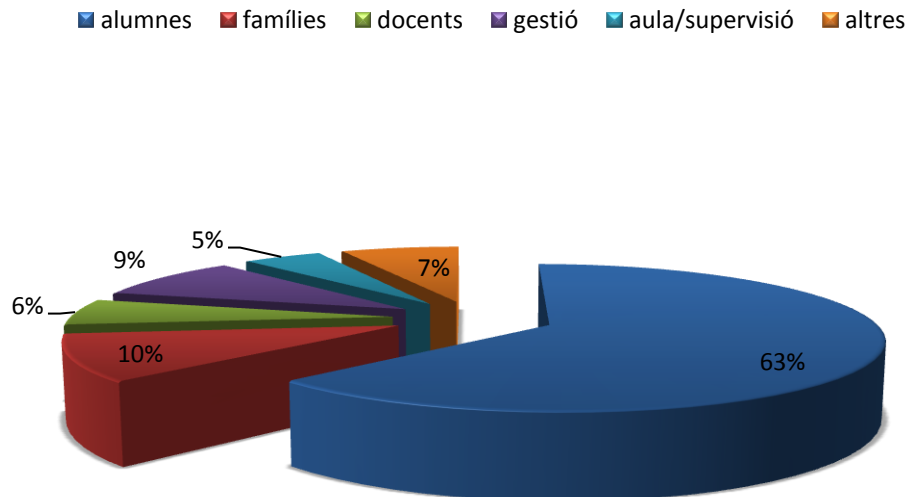
- Aproximació diagnòstica psicosocial de l'alumne
- Orientació i acompanyament a la família
- Atenció psicoterapèutica especialitzada en tots els àmbits
- Avaluació continuada dels alumnes atesos
- Seguiment dels alumnes de risc psicosocial

- Suport i acompanyament als docents en relació als alumnes, les famílies i a l'equip docent
- Coordinació amb els diferents professionals que atenen els alumnes
- Estudi del tractament del fenomen de l'exclusió social des de l'escola
- Presentació de propostes per a l'escola relatives a la seva funció sobre el fenomen d'exclusió

DISTRIBUCIÓ DEL PROJECTE

El projecte s'ha realitzat dins i fora d'horari escolar amb una dedicació mitjana de 22 hores setmanals durant el present curs amb un total de 968 hores, repartides de la següent manera:

GRÀFICA DE DISTRIBUCIÓ DE LES HORES DEL PROJECTE

Descripció dels diferent àmbits:

- Alumnes: Sessions individualitzades de psicologia clínica amb els alumnes de l'escola que han demanat el servei d'atenció mitjançant la demanda familiar, escolar o pròpia, a través del joc simbòlic i el discurs subjectiu, així com la producció manual creativa. Taller d'autoconeixement grupal per a la gestió d'emocions amb els alumnes de 6è per a fer tancament d'etapa.

- **Docents:** Sessions de treball personal pels propis docents referents a problemàtiques relacionades amb el seu lloc de treball, tals com conflictes amb alumnes, companys de feina o dificultats personals que dificulten la seva tasca com a docent. Sessions de coordinació dels alumnes que assisteixen a l'espai per a escoltar el relat del docent, afegir informació rellevant de cada cas i tractar les dificultats amb les que es troben a l'hora d'enfrontar-se a la simptomatologia dels alumnes. Reunions d'equip de docents per a tractar problemàtiques del grup/classe, d'alumnes en concret i/o de dificultats amb la resta de companys de feina.
- **Famílies:** Sessions individualitzades per a tractar les problemàtiques dels fills que l'escola ha detectat i/o atendre les demandes de les pròpies famílies en el seu entorn familiar que tenen repercussió a l'ambient social i/o acadèmic.
- **Gestió:** Recull de les dades de cada alumne, transcripció de les sessions de seguiment dels alumnes, registre de les hores de dedicació del projecte, elaboració d'horaris i modificacions, planificació dels objectius i conclusions, anàlisi, interpretació i registre de la simptomatologia dels alumnes i les seves famílies, realització de propostes de millora per a l'escola, elaboració de la memòria del projecte, estudi de la seva fiabilitat i viabilitat, coordinació amb organismes pertinents (EAP, Serveis Socials, entitats barri,...).
- **Aula/ grups de treball:** observació a l'aula i escolta activa del discurs dels mestres i els mateixos alumnes dins l'entorn educatiu. Anàlisi i interpretació del grup i la posició que els alumnes adopten sobre el mateix. Donar informació als docents sobre les observacions realitzades. Sessions de treball en grups de cicle per aprofundir en la tasca educativa, fer discurs sobre els alumnes i plantejar qüestions referents a la subjectivitat vers els alumnes.
- **Altres:** Converses a l'espai de lleure (esmorzar) amb els docents sobre informació rellevant i actual referent als alumnes que assisteixen a l'espai, esdeveniments important que marquen la seva quotidianitat laboral, observació de les dinàmiques entre els docents, observació de l'esbarjo dels alumnes i intervencions puntuals amb alumnes i docents.

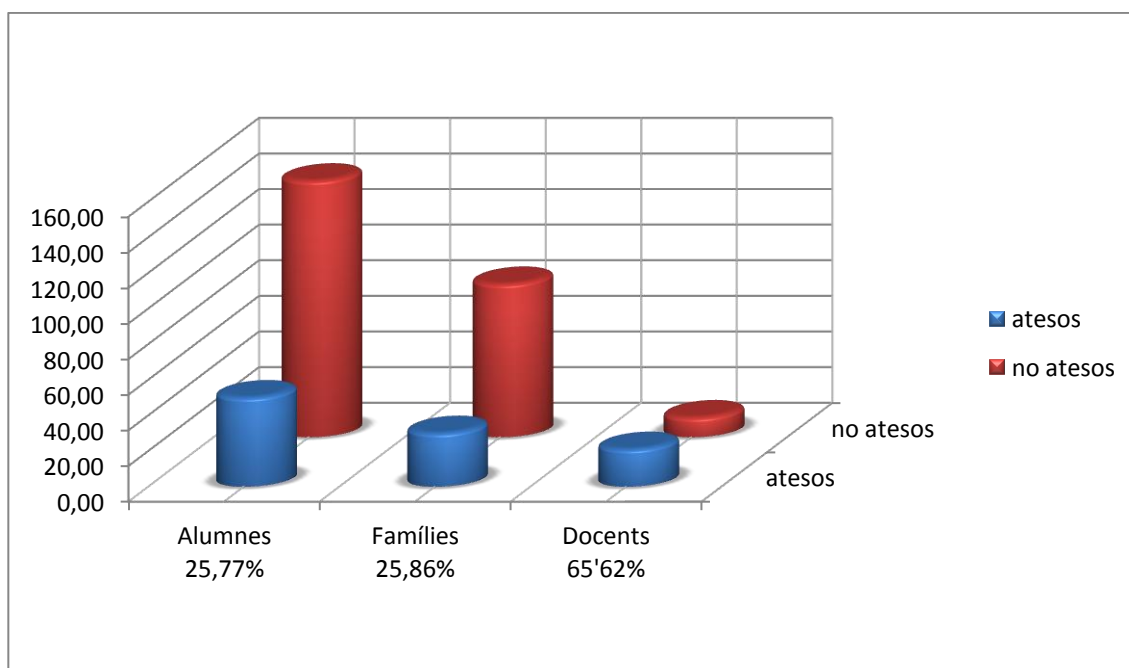
3. ANÀLISI DE RESULTATS

3.1 DESCRIPCIÓ DELS USUARIS

L'escola de vila Roja és una escola d'una línia que ha acollit enguany un total de 82 alumnes i 45 famílies i ha comptat amb un equip de 16 docents. L'escola de Font de la Pólvara és una escola d'una línia que aquest curs ha acollit 112 alumnes i 71 famílies i ha comptat amb un equip de 16 docents. Per tant, entre les dues escoles comptem 194 alumnes, 116 famílies i 32 docents.

El projecte *Escola XXI*, entre les dues escoles, ha atès un total de 101 persones durant el curs 2016-17 (50 alumnes, 30 famílies i 21 docents). A la següent gràfica es pot observar la proporció en funció del total de persones de cada àmbit de les persones ateses de forma directa.

% D'ATENCIÓ DIRECTE SEGONS ÀMBIT

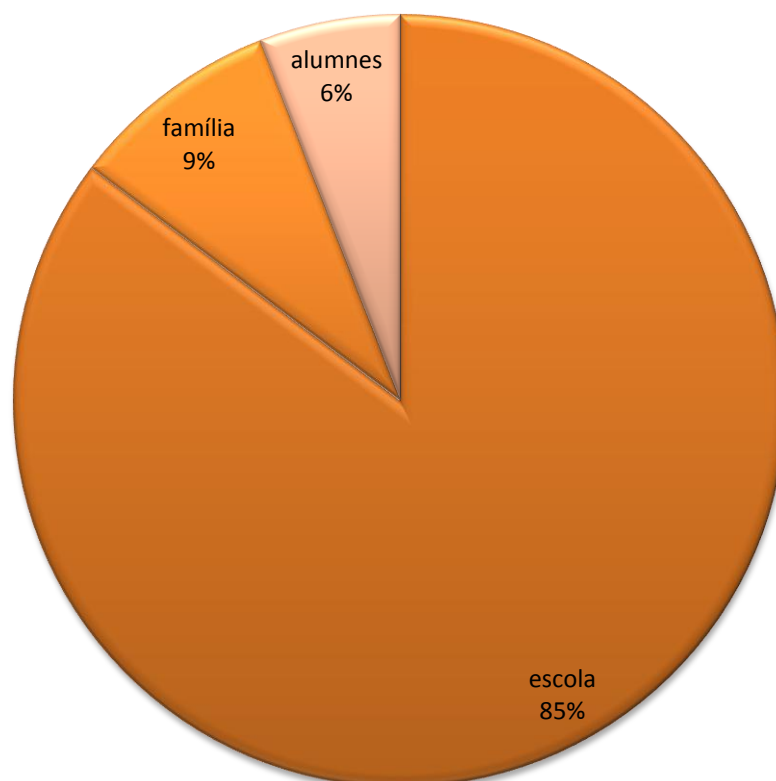

A) ELS ALUMNES

Les dades que es presenten a continuació són referents als alumnes relatius al servei, ja sigui per demanda de tercers o per atenció realitzada.

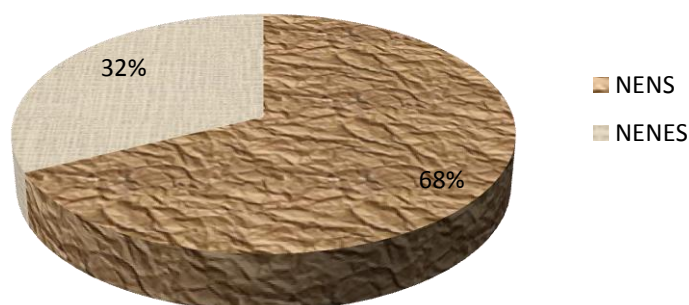
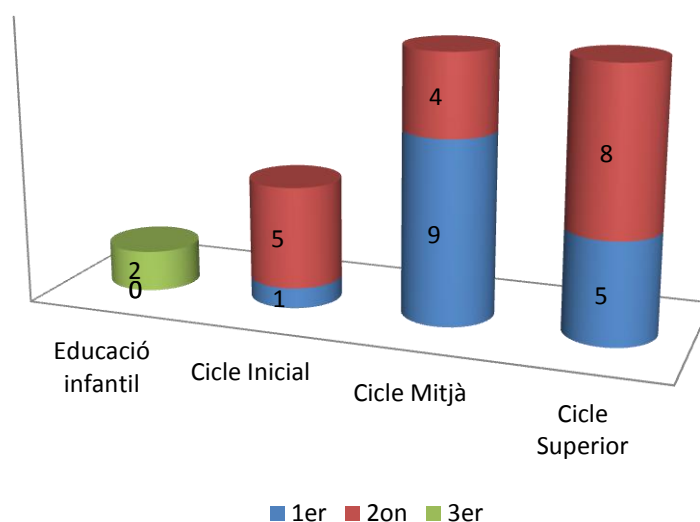
PROCEDÈNCIA DE LES DEMANDES DELS ALUMNES ATEOSOS INDIVIDUALMENT

Enguany s'ha pogut observar una creixent demanda per atendre alumnes al projecte derivats des de la mateixa escola, enfront de les demandes de les pròpies famílies, així com dels mateixos alumnes. Com ja va succeir el curs anterior, els alumnes de Cicle Superior no s'han hagut d'amagar al assistir al servei i, a més a més, ho han pogut dir amb tranquil·litat i obertament als seus companys, fet que posa de manifest la normalitat de la figura del psicòleg entre els alumnes i a la mateixa escola. Tot i ser el tercer any d'implementació del projecte a l'escola de Font de la Pólvara, les famílies d'aquesta escola continuaven sense estar informades de l'existència del servei d'atenció psicològica, que s'ha anat informant en casos puntuals on s'ha vist la necessitat, fet que es considera important a l'hora de valorar la procedència de les demandes des de les famílies. A la següent gràfica es mostra aquesta proporció:

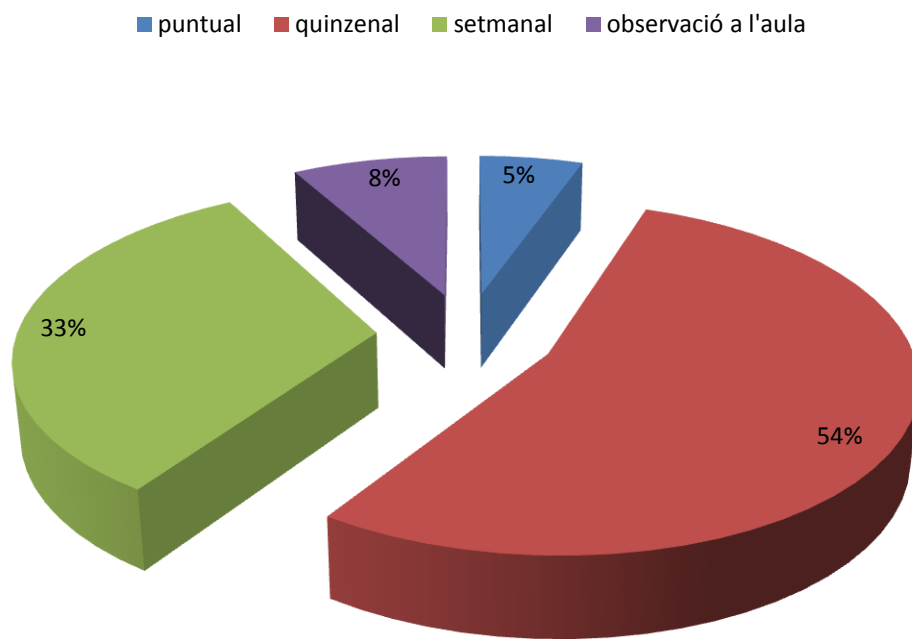
PROCEDÈNCIA PER CURS I SEXE DELS ALUMNES ATEOSOS INDIVIDUALMENT AL SERVEI

Les demandes per assistir al servei ofert pel projecte ESCOLA XXI han estat diferents en les dues escoles. A l'escola de Vila-roja les demandes ha estat superiors al servei d'atenció setmanal que s'oferia durant el curs. No obstant, per poder atendre la totalitat dels alumnes que s'han derivat, s'han atès amb diferents periodicitats segons la gravetat de les simptomatologies inicials i l'evolució de les mateixes. A l'escola de Font de la Pólvora no ha estat necessari modificar la periodicitat de les sessions. Tanmateix, cal destacar un únic cas derivat pel cicle d'educació infantil des de cada escola, fet que posa de manifest la possible incidència, entre d'altres, dels grups de treball que s'han realitzat a cicle infantil per a poder sublimar millor les simptomatologies dels alumnes. Es pot observar una gran diferència de demandes entre l'etapa de Cicle infantil i inicial versus els cicles Mitjà i Superior.

TIPUS D'ATENCIÓ REALITZADA

L'atenció dels alumnes ha estat de manera individual amb una periodicitat setmanal, quinzenal o puntual i, en els casos on no era possible l'atenció individualitzada, per ser massa petits o per reticències familiars, s'ha fet observació a l'aula i/o a l'hora d'esbarjo. Enguany, per poder atendre totes les demandes al servei, s'han hagut de realitzar més atencions de tipus quinzenal, sobretot a l'escola de Vila-roja, degut a la seva creixent demanda al servei.

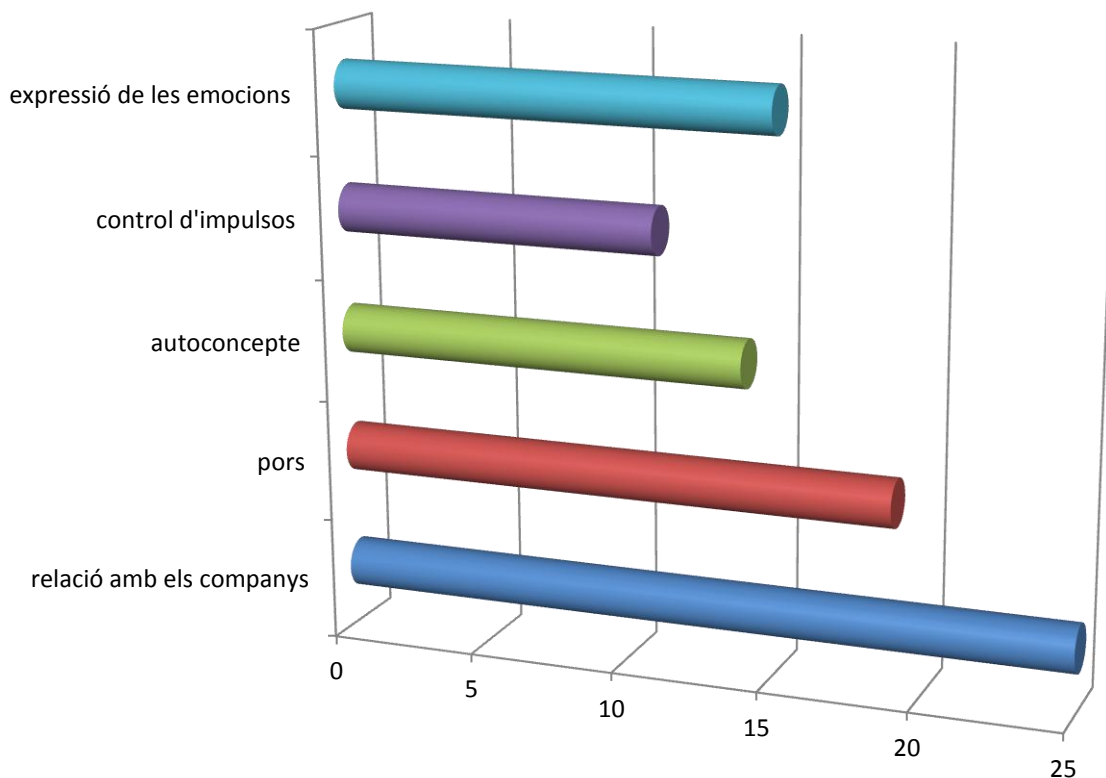
MOTIUS DE CONSULTA PER CURS ACADÈMIC

Els motius de consulta mostrats en la següent taula corresponen a les demandes d'atenció individual realitzades pels docents de l'escola, les famílies o els propis alumnes realitzades durant el present curs. Aquesta primera consulta pot coincidir o no amb la simptomatologia observada en el procés d'orientació diagnòstica i/o tractament.

	Cicle infantil			Cicle inicial		Cicle Mitjà		Cicle Superior		TOTAL
	P3	P4	P5	1r	2n	3r	4rt	5è	6è	
Altres						1	1		1	3
Comunicació i relació			2	1	4	7	4	5	7	30
Falta d'interès pels aprenentatges							1	3	4	8
Desenvolupament cognitiu					1	1		1	1	4
Atenció /dispersió			1		3	4	3	2	4	17
Desenvolupament emocional			1	1	5	5	4	3	5	24
Aspectes criança					3	5	1			9
Conducta					4	5	1	3	5	18
TOTAL			4	2	20	28	14	17	27	113

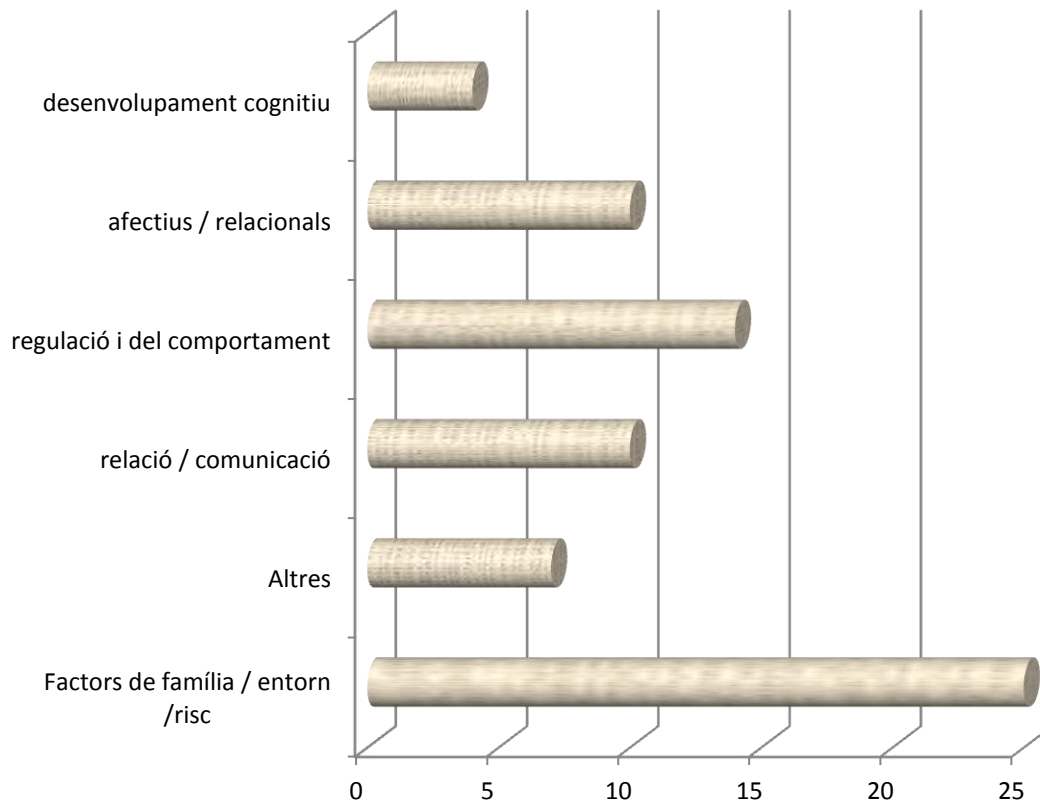
DEMANDES DELS ALUMNES

Per valorar les demandes dels alumnes, es dóna la consigna als mestres que expliquin als alumnes quines dificultats observaven en ells i que es presenti l'espai com un lloc on poder-ho expressar i treballar. Una vegada a l'espai es pregunta a cada alumne qui li ha dit que vingui i perquè, per a poder treballar amb la seva subjectivitat respecte la visió de l'altre sobre ell i, així, construir una demanda amb cada alumne. Tot i que amb alguns acostuma a ser molt concreta, amb la majoria es realitza un treball d'acompanyament on van apareixent les pròpies demandes en forma de preguntes. Tanmateix cada cas pot tenir més d'un motiu de consulta ja que molts estan íntimament relacionats. La següent gràfica mostra les demandes dels propis alumnes, ja sigui de forma directa o indirecta.

PROBLEMES IDENTIFICATS EN ELS ALUMNES

Tot i la tendència a realitzar hipòtesis diagnòstiques, en aquest apartat només es farà un recull orientatiu de les àrees en les que s'ha observat que existeixen algunes dificultats en els alumnes. Aquestes dificultats detectades es poden agrupar de la següent manera:

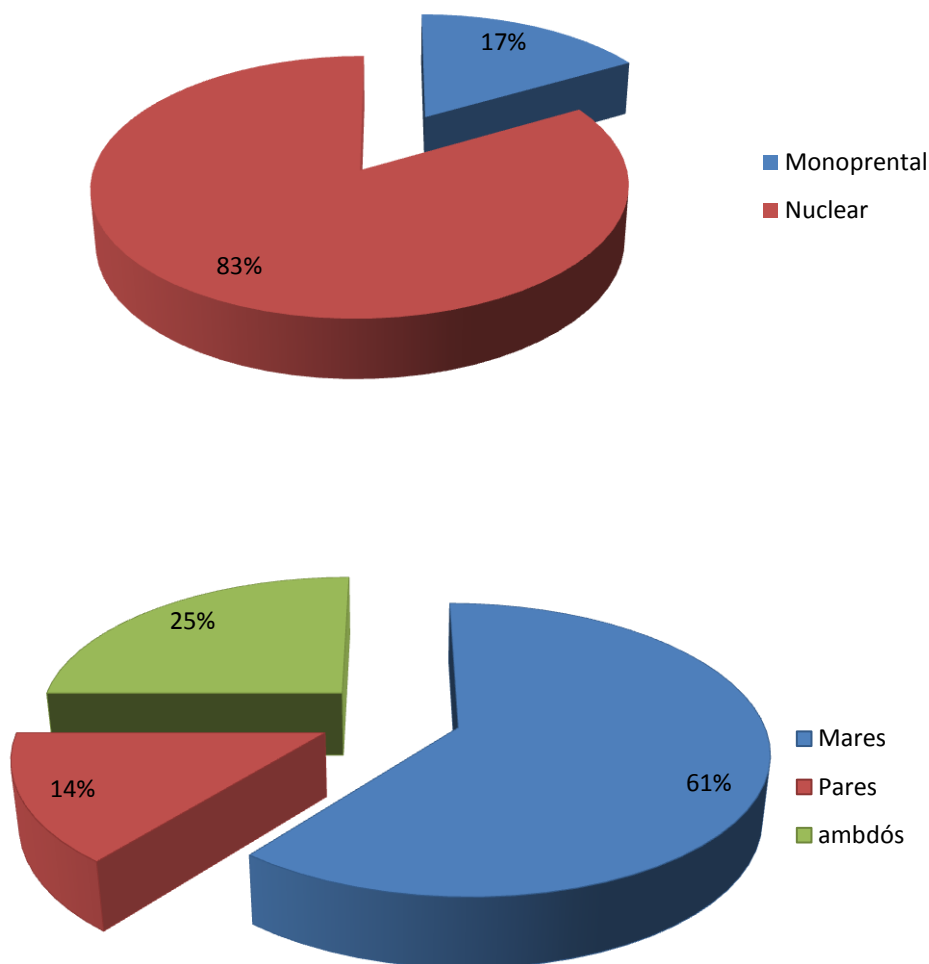

B) LES FAMÍLIES

Les dades presentades a continuació són sobre les famílies dels alumnes derivats que, a la vegada, han estat ateses al servei, ja sigui per a fer un seguiment dels seus fills o per problemàtiques personals. De les 30 famílies ateses durant el curs, només 2 s'han atès sense atendre el seu fill.

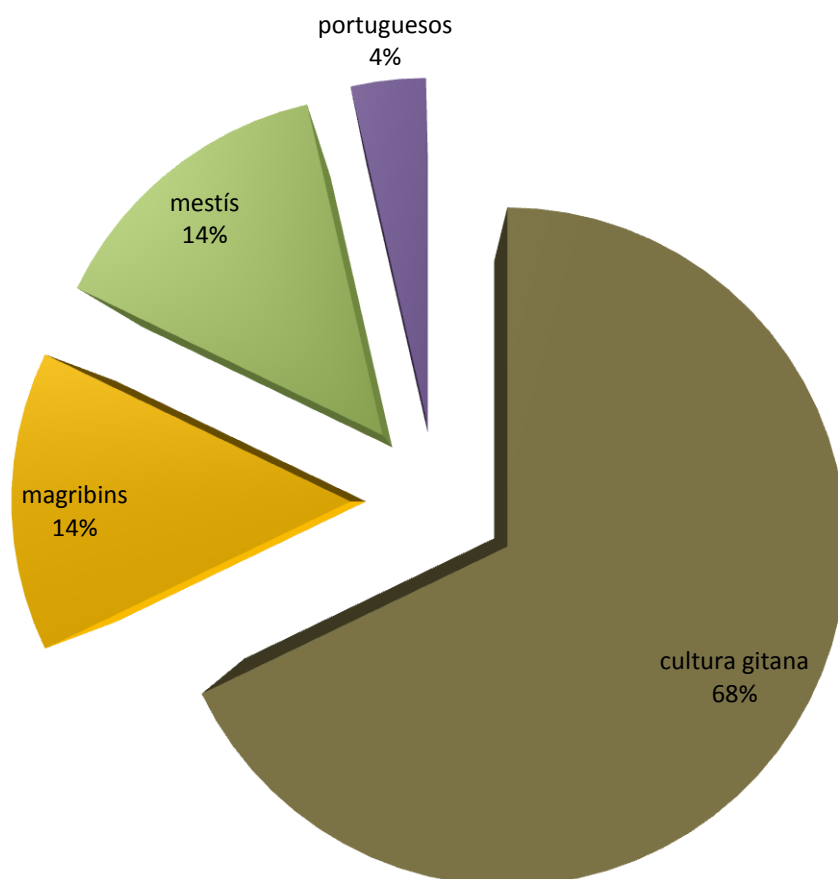
TIPUS DE FAMÍLIES I DISTRIBUCIÓ PER SEXES

Tot i haver-hi una gran majoria de famílies nuclears per sobre de les monoparentals, s'observa una presència al servei, i una demanda vers els seus fills, més accentuada de les mares que dels pares. En aquest sentit sembla haver-hi una certa estabilitat en aquestes dades a nivell històric del projecte.

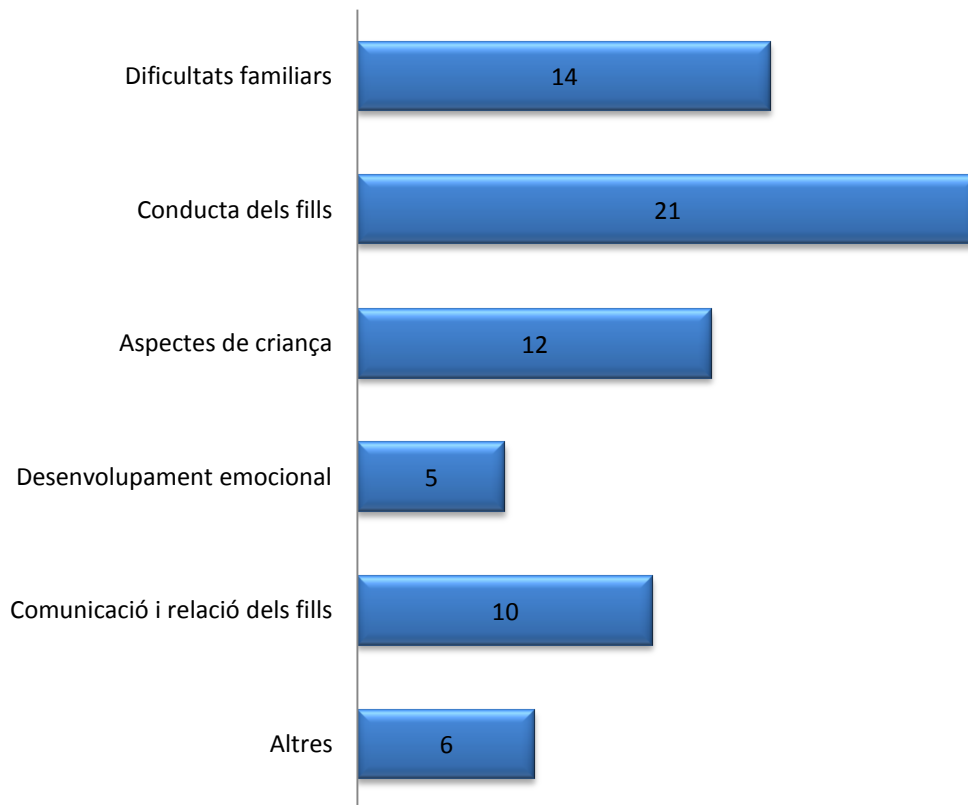
PROCEDÈNCIA CULTURAL DE LES FAMÍLIES DELS ALUMNES ATEOS

A l'escola de Vila-roja hi conflueixen alumnes procedents de diferents cultures i ètnies d'entre les quals hi trobem en major proporció l'ètnia gitana i magribina. No obstant a l'escola de Font de la Pólvora, la el 100% dels seus alumnes són d'ètnia gitana tot i que els que són d'origen portuguès se'n diferencien. Com que també hi ha casos on el pare és magribí i la mare autòctona, s'ha fet una classificació de mestís per encabir-los, ja que els alumnes en qüestió segueixen les costums d'ambdós progenitors. Tanmateix, cal destacar que actualment els alumnes identificats a la cultura gitana també tenen algun membre de la seva família que no té aquesta procedència. En la següent gràfica es representa la procedència cultural de les famílies dels alumnes que han estat atesos pel servei.

MOTIUS DE CONSULTA DE LES FAMÍLIES

Els motius de consulta de les famílies s'originen en la trobada inicial abans que es comenci a atendre l'alumne. Aquests motius de consulta acostumen a estar lligades a la demanda respecte el seu fill. Generalment existeix una queixa vers el símptoma del fill i una verbalització de falta de recursos per a enfrontar-s'hi. Dins de les múltiples demandes dels pares trobem que no existeix una per a cada cas, sinó una consulta amb múltiples motius. A la següent taula s'han agrupat els motius de consulta de les famílies ateses. Podem observar una demanda localitzada en la conducta dels fills i en els aspectes relatius a la criança i les dificultats familiar (emocionals, econòmiques,...)

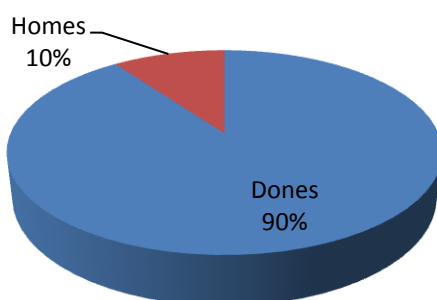

C) ELS DOCENTS

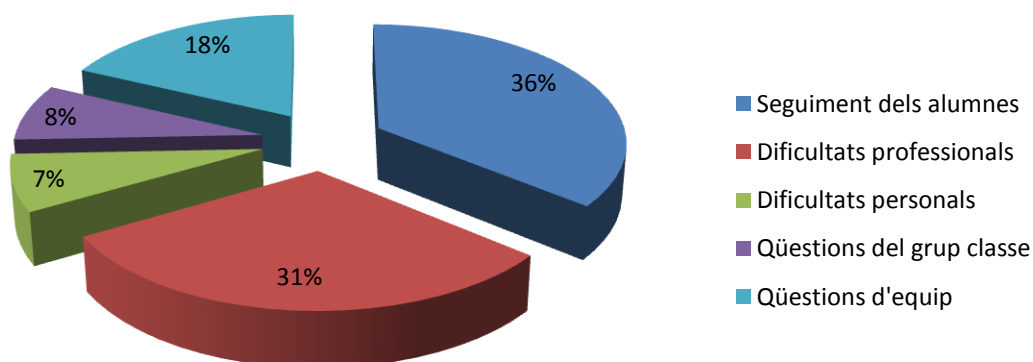
Les dades que es descriuen a continuació són referents als docents atesos al servei d'atenció tant individualment com a la mateixa aula i els grups de treball.

DISTRIBUCIÓ PER SEXE I TIPUS DE DEMANDES DELS DOCENTS

Els docents de l'escola són en la seva majoria dones i cal assenyalar que no hi ha cap home com a tutor de curs. Tanmateix, al servei, s'ha donat un percentatge similar d'atenció.

Enguany els motius de consulta dels docents han estat molt relacionats amb les dificultats dels seus alumnes i, en segon terme, a les pròpies dificultats a l'aula. Tanmateix, també s'ha utilitzat l'espai per a acompanyar en les qüestions relatives al funcionament com a equip. La gràfica que es mostra a continuació mostra les demandes que han realitzat els docents en funció de si algun docent n'ha fet alguna vegada:

3.2 ANÀLISI DE LA PARTICIPACIÓ AL PROJECTE

La participació al projecte per part dels tres àmbits d'acció ha passat per diversos moments durant el transcurs del curs i s'ha anat assentant en la quotidianitat de l'escola de manera desigual en funció de cada àmbit. Aquesta participació ha continuat desequilibrada, tenint la part dels alumnes com la més important. A continuació es realitza una valoració de cada àmbit.

ALUMNES

En l'àmbit dels alumnes, un any més, és on hi ha hagut una participació més acceptada i natural. Podem afirmar que la imatge del psicòleg a l'escola està totalment normalitzada per part dels alumnes. En la dinàmica de l'escola, on hi ha diferents professionals que atenen els alumnes, hi ha molt interioritzat el pas per aquests pels diferents espais de l'escola. A l'àmbit de l'espai, podem afirmar que els alumnes entenen el servei i l'utilitzen adequadament, fet que permet que vagin fent un procés de coneixement de la seva simptomatologia i la seva realitat personal i puguin realitzar un discurs propi sobre la seva relació amb els companys, l'escola i la família. Tots els alumnes que han estat derivats al servei, han assistit quan se'ls ha anat a buscar a les classes i no hi ha hagut cap tipus de problemàtica amb els demés companys que deixés veure algun signe d'estigmatització pel fet d'assistir a l'espai. A nivell acadèmic es poden observar canvis d'actitud molt significatius i una valoració qualitativa rellevant en quan a l'interès pels aprenentatges i el vincle amb l'escola i els seus docents.

FAMÍLIES

En l'àmbit familiar, aquest curs la majoria de les famílies que tenen fills que assisteixen a l'espai, han vingut a parlar dels seus fills quan se'ls ha requerit i han participat activament realitzant demanda pròpia diferenciant-la de la demanda de l'escola. Totes les demandes que s'han realitzat des de l'escola per atendre alumnes han tingut el vist-i-plau de les famílies excepte una que va estar en desacord a l'abordatge de la problemàtica. Tot i el desacord, la família en concret va assistir a l'espai per a parlar-ne amb el professional, fet que es valora molt positivament.

Pel que fa a la demanda de les mateixes famílies, hi va havent una estabilitat en relació a peticions puntuals d'assistència al servei. Totes les famílies són coneixedores del servei i és acceptat amb naturalitat i normalitat per la majoria de les mateixes. Observem una tímida però creixent demanda per part de les famílies que tenen alumnes atesos pel servei per a conèixer el desenvolupament de la feina realitzada i una obertura a parlar de les qüestions familiars a l'espai que se'ls ofereix. No obstant, encara existeix una dificultat bastant generalitzada a fer un treball més continuat que neixi de la mateixa família.

DOCENTS

En l'àmbit docent, pel que fa a l'atenció individualitzada, la participació ha anat creixent en determinats grups a mesura que el curs ha anat avançant. Tot i els acords presos amb l'escola de tenir coordinacions periòdiques amb els docents per a poder limitar millor els espais del projecte i la seva efectivitat, a la pràctica les trobades han estat entre passadissos i a l'hora del pati, perdent qualitat en l'atenció de les diferents demandes i, moltes vegades, les intervencions no tenen l'efecte esperat. Tot i les dificultats organitzatives evidents, s'ha pogut observar un increment de demandes referents als alumnes que s'atenen al llarg del curs.

Pel que fa als grups de treball, seguint la proposició del claustre de deixar-los a demanda dels propis docents, enguany no s'han utilitzat de manera regular i, en molts casos, no s'ha fet ús de l'eina que s'ofereix. No obstant, hi ha hagut certa estabilitat a Cicle Infantil de l'escola de Vila-roja, on s'ha pogut aprofundir sobre les qüestions relatives a l'evolució madurativa dels infants i en oferir eines per afavorir canvis en els mateixos i en les pròpies docents amb resultats satisfactoris en tots els àmbits.

Tot i que les demandes al servei continuen essent referents als alumnes que s'atenen en la seva majoria, després es pot treballar una pregunta subjectiva de com posicionar-se davant de les diferents situacions. No obstant, tot i tenir a la seva disposició els grups de treball per aprofundir en la seva funció, la relació amb els seus alumnes i els seus efectes, aquest servei ha tingut una participació insuficient.

3.3 ANÀLISI DELS RESULTATS EN FUNCIÓ DELS OBJECTIUS

Els objectius que es marca el projecte en els tres àmbits, són uns objectius a mitjà i llarg termini. Tanmateix, es realitzarà una petita anàlisi dels objectius marcats per àmbit d'acció. Per aquest apartat sí que es farà diferenciació entre les dues escoles on es desenvolupa el projecte ja que els objectius i les aportacions són diferents a cadascuna.

ESCOLA DE VILA-ROJA

ALUMNES

En l'àmbit dels alumnes, s'han pogut tractar les simptomatologies individualment al servei, fent les lectures corresponents cap els seus tutors, que són els encarregats de prendre a càrrec els seus alumnes. S'han pogut observar millores en general dels alumnes atesos en l'actitud vers els aprenentatges, el rendiment acadèmic i la conflictivitat entre els mateixos alumnes sobretot dins les aules. No s'observen conflictes destacables dels alumnes amb els docents referents a l'autoritat, la feina, la organització de l'aula, etc. Es pot constatar una important disminució dels conflictes dins l'aula que afavoreix als propis alumnes així com els mateixos docents. Tanmateix, s'ha pogut observar una disminució dels conflictes també a l'hora de l'esmorzar al pati de l'escola que també tenen el mateix efecte sobre la pròpia comunitat educativa. No obstant, els conflictes entre els

alumnes sembla que no es redueixen a l'espai de menjador on, els mateixos conflictes originats allà, tenen efectes en els demás espais compartits.

Tanmateix, aquesta situació serveix per evidenciar l'efecte que té l'entorn en els alumnes de l'escola i remarcar la importància dels grups de treball dirigits als docents per fer front a aquesta situació. Un dels objectius del projecte és dotar als mestres d'eines per a treballar la seva funció (funció de l'escola) sobre els alumnes perquè aquests puguin localitzar a través d'ella quelcom en ells mateixos que els serveixi per enfrontar-se a entorns exclosos socialment que tenen ja el seu destí marcat.

FAMÍLIES

En l'àmbit familiar s'han pogut acollir les angoixes i frustracions de les famílies assistents vers els seus fills i sobre la pròpia situació familiar i personal. Aquesta acollida ha estat positiva i ha tingut efectes directes de la relació de les famílies amb l'escola i en la pròpia visió de les simptomatologies dels seus fills. En molts casos on s'han pogut atendre les famílies, es veu acomplert l'objectiu de canalitzar i sublimar l'angoixa de les famílies perquè aquesta no tingui efectes tant nocius vers l'escola en el seu conjunt. No obstant, tot i l'èxit en aquest objectiu de contenir i canalitzar, hi manca encara elaborar quelcom més enllà de la pròpia angoixa i intentar obrir una pregunta en cadascun dels membres de la família que són atesos. En aquest sentit s'ha intentat, sense el suficient èxit, elaborar la qüestió cultural perquè aquesta es pugui imposar a la marginalitat.

DOCENTS

En l'àmbit dels docents, s'han pogut treballar aspectes personals i professionals que afecten directament a la pràctica educativa i s'ha pogut acompanyar (amb els docents que han assistit a l'espai) vers les angoixes, frustracions, expectatives,... que presenten puntualment degut a la dificultat d'enfrontar-se a la pràctica educativa a l'escola. A nivell grupal s'ha aconseguit continuar amb un discurs dirigit a la pròpia pràctica com a repte i a la diferenciació dels seus alumnes vers els seus símptomes.

L'objectiu de fer reflexionar el cos docent sobre la funció de l'escola en barris amb alumnes en risc d'exclusió social es pot considerar acomplert parcialment, doncs hi ha docents que mitjançant la pregunta sobre els propis alumnes han començat a entendre millor la funció que sostenen i l'efecte que pot tenir la seva funció fora dels propis murs de l'escola. No obstant, la necessitat de resoldre qüestions immediates moltes vegades fa difícil elaborar aquesta qüestió que és, a la vegada, tant imprescindible per a l'èxit dels mateixos alumnes i els docents. Com recordàvem el curs anterior, perquè els alumnes puguin accedir a un aprenentatge, abans s'han de dotar dels prerequisits necessaris en l'estructura subjectiva dels mateixos, i això no és feina fàcil. La funció del docent, doncs, passa per centrar-se en aquests prerequisits sense deixar en l'oblit un desig que pesi sobre l'alumne.

ESCOLA DE FONT DE LA PÓLVORA**ALUMNES**

En l'àmbit dels alumnes, s'han pogut tractar les simptomatologies individualment al servei, fent les lectures corresponents cap a la majoria dels seus tutors. En general, coincidint amb el curs anterior, hi ha hagut resistències per a enfrontar-se a les pròpies dificultats i moments de regressió simptomàtica en alguns alumnes. No obstant, moltes de les resistències i regressions dels curs anterior s'han pogut tractar durant aquest curs permetent a la majoria dels infants fer un pas més en el seu procés maduratiu que, en algun cas, ha estat molt significatiu. Tot i que en la majoria dels alumnes atesos s'han pogut observar millores a nivell emocional, en l'actitud vers els aprenentatges i la conflictivitat a l'aula, el tractament de l'alumne, requereix no només atenció psicològica, sinó poder incidir en el seu entorn i, també, promoure que a l'escola pugui trobar identifications diferents sobretot en la figura del seu tutor i en les dinàmiques proposades amb els seus companys.

A nivell d'alumnes en el conjunt de l'escola, es va poder observar un moviment per separar els alumnes "conflictius" dels demés amb l'objectiu de minimitzar els conflictes a l'hora del pati i beneficiar a la resta d'alumnes. L'objectiu que es proposaven es pot dir que l'han aconseguit però han obviat la responsabilitat amb els alumnes separats. Aquests alumnes "conflictius" que només han estat separats i no s'ha fet cap tipus d'acció orientada a canviar el lloc que ocupen vers la resta de companys han continuat ocupant aquest lloc. Per tant, no hi ha hagut cap dels alumnes separats que a finals de curs hagin pogut abandonar definitivament el lloc de l'exclusió del grup i, per tant, s'ha mantingut exactament la mateixa dinàmica social. Aquesta dinàmica, amb aquests llocs diferenciats de la resta, s'ha continuat observant tant a les aules com, sobretot, en els espais de menjador. Per tant, l'escola continua tenint el repte de realitzar quelcom amb aquests alumnes que reproduïxen a l'escola un lloc que ocupen al barri.

FAMÍLIES

En l'àmbit familiar s'han pogut atendre les demandes de les famílies assistents vers els seus fills i sobre la pròpia situació familiar i personal. Consolidada ja la figura del psicòleg en la majoria de les famílies de l'escola de Font de la Pólvora, s'intueix la consideració per part de les mateixes en l'espai de trobada que se'ls ha ofert.

Inclòs amb la família que no va compartir la decisió de l'escola de tractar el seu fill a l'espai per alumnes, es va poder parlar d'aquest desacord a l'espai ofert amb la visió de com enfrontar la problemàtica localitzada en seu fill i de quina manera ell aborda la dificultat dins el seu entorn familiar. El pare, en aquest espai, es va posicionar en la defensa del seu fill respecte les intencions de l'escola per a focalitzar la problemàtica sobre seu i va apuntar a la manca del docent per fer front al seu grup. Es valora molt positivament que la família en qüestió fes ús d'aquest espai per a expressar el seu desacord i permetés al professional entrar a l'aula per observar el seu fill, doncs no es tenia suficient informació per a valorar la situació exposada.

DOCENTS

En l'àmbit dels docents, enguany s'ha de valorar la seva incidència ja que aquest curs s'ha experimentat una forta disminució dels espais de grups de treball degut a la petició del mateix claustre perquè els grups quedessin a demanda dels propis docents. Tot i que el grup de Cicle Infantil ha pogut fer demanda del servei i n'ha fet ús, el percentatge d'atenció respecte tots els docents ha estat inferior al 20%.

Paral·lelament, es va realitzar una reunió amb un grup de docents per a parlar de com enfrontaven a nivell general la problemàtica que envoltava un alumne en concret. No obstant, aquesta reunió va ser impulsada des del propi projecte veient les dificultats del cos docent. Tanmateix, després d'aquesta reunió, no es va realitzar cap tipus de demanda tot i apuntar a la necessitat de fer front a aquesta problemàtica des de l'anàlisi continuat i el treball dels mateixos docents.

Fent un anàlisi de la situació i comparant les dades amb altres escoles on es realitza el projecte, es creu que aquesta no utilització de l'eina pels docents que s'ofereix pot tenir diverses explicacions possibles que es donen simultàniament. D'una banda, hem de tenir en compte que la manera d'introduir-se el projecte a l'escola va ser des de l'exterior i no des de la pròpia demanda (l'escola només demanava atenció psicològica pels alumnes). El projecte, que és integrador i implica també directament a les famílies i els docents en l'evolució dels alumnes, va proposar les eines de les que disposa al servei de l'escola per al seu fi últim que és la prevenció de l'exclusió social. No obstant, sembla que aquest objectiu en general no ha trobat cabuda dins la mateixa escola i el projecte no ha acabat d'integrar-se en la seva totalitat com a eina útil per a l'escola, fet que es denota, any rere any amb la no menció del servei a les famílies en la presentació del curs escolar i el no ús de l'eina per part del cos docent.

Per tant, l'objectiu a mitjà termini d'integrar les eines que ofereix el projecte al sí de l'escola com a institució es pot considerar no assolit, tot i que alguns docents a nivell individual hagin pogut fer-ne ús i hagin pogut trobar estratègies per enfrontar-se millor a les seves dificultats diàries. No obstant, el no assoliment d'aquest objectiu no exclou la ferma convicció des del projecte que les eines que s'ofereixen són de màxima importància degut a la idiosincràsia del barri on està situada l'escola i les dificultats amb les que els docents es troben dia rere dia. Aquestes eines tenen l'objectiu de moure les posicions subjectives tant dels alumnes com dels propis docents perquè la seva tasca pugui ser efectiva i seguirà oferint aquesta eina pels docents durant el següent curs.

4. INTERVENCIONS REALITZADES, ANÀLISI CLÍNICA I PROPOSTES PEL CURS VINENT

A cada curs es van aprenent noves formes d'interaccionar amb la comunitat educativa que siguin productives per tots els seus agents. Any rere any se'n van descobrir i afegint des del marc del projecte. Tot i que s'han realitzat propostes diferents en funció de cada escola, a continuació s'exposen les intervencions i propostes en general ja que totes i cadascuna d'elles pot servir tant a la mateixa escola com per enriquir-ne l'altra i reflexionar sobre com es fa front al fenomen de l'exclusió social des de les escoles en entorns de vulnerabilitat social.

4.1 ALUMNES

Degut a la creixent demanda d'atenció d'alumnes a l'espai individual, tot i tenir en compte que el curs vinent es podran atendre més alumnes cada matí arrel del canvi d'horari al matí, es creu oportú fer una selecció dels alumnes derivats per poder atendre amb una periodicitat correcta (setmanal o quinzenal) per fer més efectiu el tractament i tenir més disponibilitat per atendre tant les famílies com els docents dels alumnes derivats tant si finalment són atesos com si no.

Pel que fa a la metodologia dins l'espai amb els alumnes, es continuarà amb les sessions de psicoteràpia clínica mitjançant el joc simbòlic, les produccions creatives i l'anàlisi de discurs directe depenent de l'etapa evolutiva de l'alumne i les seves necessitats.

Pel que fa al lloc de l'alumne vers l'escola, seria molt profitós recuperar la idea sorgida 2 cursos anteriors d'entendre els recursos de l'escola en favor del *desig*/producció dels alumnes (mural de 6è a l'escola de Vila-roja). En aquell moment es volia plantejar als alumnes de cicle superior o a tots en general (depenent de la maduresa de cadascú) que poguessin utilitzar amb la supervisió dels docents, el material de l'escola o partides extraordinàries, per realitzar alguna iniciativa per la mateixa escola o, també per la seva comunitat veïnal. Aquesta proposta es troba en el marc d'entendre l'escola com un vehicle pel *desig* on poden trobar material però també un guia en la figura de tutor/a per a dur-lo a terme i la funció de l'escola dins el mateix barri.

Pel que fa a l'aplicació de la normativa i el càstig com a recurs, cal tenir en compte que existeixen alguns infants que simptomàticament són castigats i el càstig, aquí, no opera de la manera esperada. Perquè l'escola pugui sortir de l'òrbita repetitiva dels alumnes en qüestió cal que s'apunti a algun tipus de mecanisme compensatori orientat a la mateixa comunitat educativa amb l'afany més constructiu i no tant punitiu. D'aquesta manera es pretén canviar certes dinàmiques en alguns alumnes que els impedeixen evolucionar correctament tant en l'àmbit escolar com familiar i personal. Si l'escola és capaç d'oferir aquesta alternativa a l'alumne, això pot servir com a eina, també, per a les famílies.

Pel que fa al temps d'esbarjo, el curs anterior ja es va proposar realitzar canvis en aquest sentit per oferir eines de relació als alumnes. Com ja s'ha escrit en l'anàlisi dels resultats a l'apartat dels alumnes en l'escola de Font, la separació que actualment pateixen alguns dels infants a l'hora del pati per part de la mateixa escola cal que sigui tractada de manera adequada per habilitar i donar eines als infants que es troben en aquesta situació simptomàticament. És responsabilitat de l'escola fer quelcom amb els alumnes que més precisen la seva funció reguladora i psicosocial. Des del projecte s'ofereix, com ja s'ha ofert en els anteriors cursos, a ajudar en l'abordatge d'aquest repte des dels grups de treball.

Pel que fa a les matèries i el coneixement que l'escola vol transmetre als seus alumnes, s'aconsella realitzar tasques més manipulatives i vivencials que impactin en les vivències dels alumnes perquè l'aprenentatge sigui significatiu. D'altra banda, i observant les dificultats estructurals de molts alumnes es creu necessari realitzar un treball integral que doti als alumnes dels prerequisits necessaris per a poder realitzar, després, l'abordatge dels coneixements abstractes.

4.2 FAMÍLIES

Enguany s'han començat a introduir les famílies dins la dinàmica escolar per part d'una escola. Aquesta iniciativa és molt profitosa tant pels alumnes com per les mateixes famílies que poden veure en l'escola un espai més proper i familiar.

D'altra banda des del projecte, tenint en compte el fenomen d'exclusió social que viu el barri i, en conseqüència, els seus alumnes, es creu oportú apuntar a la transmissió de valors com a eix vertebrador de l'experiència escolar compartida. És per això que seria bo que les activitats que les famílies realitzin el curs vinent siguin activitats que transmetin valors de la seva cultura que també es trobin en la cultura paia. És molt important que la família i l'escola trobin aquells valors que, des de les respectives cultures, els uneixin per poder transmetre als infants aquest diàleg. Aquest tipus de dinàmiques són molt importants per a trencar possibles prejudicis sobre la cultura aliena que fan, en moltes ocasions, que hi hagi cert distanciament. Només d'aquesta manera, les famílies poden trobar la via de sortida de l'exclusió social ja que l'escola acostuma a ocupar un lloc especial al ser un espai d'acollida pels seus fills per representants de la cultura majoritària, i que moltes d'elles viuen amb cert recel degut, majoritàriament, a la seva situació marginal.

Un altre factor determinant en la relació escola-famílies és la referent a la comunicació entre elles. Majoritàriament es realitza una reunió al curs amb cada família per a parlar de l'evolució de l'alumne. No obstant, durant el curs, es realitzen moltes intervencions que, en la majoria de vegades, es troben encarades a la comunicació d'alguna incidència o conflicte amb algun altre company i la posterior comunicació del càstig imposat. Aquest tipus de comunicació, ja parlat amb alguns docents, seria important de cuidar molt degut a la dificultat d'algunes famílies en assumir aquestes comunicacions i les conseqüències que tenen després en els mateixos infants.

Seria convenient, de cares al curs vinent, tenir una manera d'abordar aquestes comunicacions de forma positiva apuntant al que s'espera de l'alumne amb confiança en comptes de donar excessiva importància a l'aconteixement que es vol comunicar i que ja ha estat resolt amb la mesura compensatòria presa a nivell de tutoria o escola. D'aquesta manera es pretén que la comunicació pares/escola estigui regida pel NOM que l'escola intenta fer arribar, i no pel símptoma que acostuma a repetir-se sobre l'infant en tots els entorns en els que es mou. D'aquesta manera l'escola pot esdevenir un entorn que es diferencia de la resta tant per la família com pel propi infant.

4.3 GRUPS DE TREBALL I ESPAI INDIVIDUAL DOCENTS

El risc que s'anunciava a la memòria del curs anterior referent a deixar a demanda els grups de treball sembla que s'ha materialitzat, doncs només un 20% dels docents ha fet ús d'aquesta eina quan, segons el qüestionari realitzat als docents també el curs anterior, gairebé més del 90% dels mateixos eren conscients de les seves dificultats a l'hora de considerar la problemàtica psicosocial dels alumnes. No obstant, coneixedors de la dificultat logística de dur-ho a terme, també enguany s'ha plantejat un treball similar amb determinats docents a títol individual però amb la mateixa

finalitat. Amb aquest plantejament podem afirmar que un 40% dels docents ha pogut treballar aquestes qüestions. No obstant, i degut a les característiques dels alumnes d'aquesta escola i la idiosincràsia del barri on es troba, es considera que segueix essent un percentatge insuficient. L'eficàcia de la utilització d'aquest recurs proposat passa per a considerar la seva importància a nivell d'escola com a institució tot i la resistència a considerar que les dificultats de la població qüestionen la pròpia labor docent i obliga a redefinir-la. Des del marc del projecte, creiem que la majoria de docents haurien de poder preguntar-se i debatre sobre aquestes qüestions i treballar-ho en els grups de treball.

Els grups de treball que s'han proposat aquest any tenen com a objectiu no solament donar eines als docents per entendre millor els alumnes i poder treballar la realitat quotidiana, sinó també la de qüestionar la pròpia subjectivitat i la de la mateixa institució que sorgeix de la relació amb una realitat que sovint es mostra refractària i esdevé frustrant, fruit de les mancances d'elements simbòlics. Sobre aquestes mancances es recolzen, en general, les dificultats en assolir els continguts escolars. Aquesta subjectivitat sovint representa un impediment pel mateix desenvolupament de la tasca dels docents i la seva funció.

A nivell general, s'ha de destacar que, tot i ser conscients de la realitat i la magnitud del problema que hi ha, la tendència és a negar que hi ha una part implicada del docent i la seva funció, de manera que es projecta el conflicte a objectes socials, ambientals, familiars, etc. Així queda palesa aquesta tendència, en no utilitzar aquest recurs que està indicat exclusivament per treballar la relació docent-infant, docent-institució, veure quines funcions més enllà de les docents es posen de manifest, quines són les resistències i com buscar solucions. No es tracta únicament de donar consell o eines concretes. Sovint es defuig al·ludint que no els és necessari, que no hi ha espai de temps material per les supervisions, que és un problema de la família o de l'entorn, o simplement que els nens "van bé" i únicament són alguns puntuals que necessiten tractament psicològic. Patologitzar el problema, també és una tendència que s'observa. No obstant, de l'experiència es pot extreure la importància de continuar i aprofundir en aquest sentit, qüestionant la implicació en el desenvolupament del nen més enllà de la funció docent, i destacant la importància del desànim, el desencís i la frustració en relacionar-se amb una realitat refractària i rebel a qualsevol intent de canviar-la, i les maneres d'emascarar-la.

S'han de subratllar els efectes que té la confrontació quotidiana amb els límits que representa la realitat amb la que tracten, el continu qüestionament del seu lloc, de la seva vàlua. És per això que resulta de gran utilitat establir espais d'obertura, d'invençió on es pugui expressar aquesta subjectivitat i prendre distància, tot inventant noves fórmules, i escrivint l'alumne a l'espai de la possibilitat, afegint significats nous a les seves conductes per tal de situar a l'alumne en un espai diferent.

No obstant això hi ha hagut equips, com el de Cicle Infantil de l'escola de Vila-roja, que sí han utilitzat l'espai i han mostrat la seva obertura a modificar els elements necessaris, per tal de provocar canvis favorables en els nens. La seva aportació per entendre la realitat subjectiva en la que esta envoltada el nen ha estat molt important. De les seves intervencions cal subratllar un

intens desig de provocar canvis positius en el conjunt i una preocupació pels nens i la realitat que els envolta. És aquest el sentit que tenen les demandes sobre formació, les preguntes sobre la evolució psíquica del nen, què es el que els passa i demandes d'eines per combatre d'alguna manera el problema. En les sessions s'ha circulat tant per espais afectius del nen, com del mateix equip i s'han posat de manifest les il·lusions pels petits canvis i les frustracions i desencisos reiterats. Tanmateix, en les reunions han pogut distanciar-se d'aquests sentiments negatius, posant-los de manifest, per tornar a prendre al seu càrrec la seva funció que, cada cop més, han anat assumint i que no s'esgota en la mera administració de continguts i/o afecte, sinó que hi ha una funció simbòlica amb la que cal treballar.

S'ha de subratllar els efectes que té la confrontació quotidiana amb els límits que representa la realitat amb la que tracten, els continu qüestionament del seu lloc, de la seva vàlua. És per això que resulta de gran utilitat establir espais d'obertura, d'invenció on es pugui expressar aquesta subjectivitat i prendre distància, tot inventant noves fórmules, i escrivint l'alumne a l'espai de la possibilitat, afegint significats nous a les seves conductes per tal de situar a l'alumne en un espai diferent. En aquest sentit és que resultaria de gran utilitat que el treball engegat principalment a infantil, tingui continuïtat en d'altres cursos.

Per fer front a l'absentisme que han patit els grups de treball proposats es planteja la possibilitat de solucionar-ho a través de l'equip directiu. La formació del cos docent en l'abordatge del xoc cultural, de la marginalitat, és indispensable per fer front al gran repte de l'escola en oferir un camí possible als seus alumnes que els preservi de l'exclusió social. L'escola té al seu abast eines per a fer-hi front i depèn dels objectius de la mateixa perquè siguin presos en consideració i elevats al lloc necessari en les tasques dels seus docents. L'eficàcia de la utilització d'aquest recurs proposat passa per a considerar la seva importància a nivell d'escola com a institució tot i la resistència a considerar que les dificultats de la població qüestionen la pròpia labor docent i que, moltes vegades, obliga a redefinir-la. Des del marc del projecte, creiem que tots els docents haurien de poder preguntar-se i debatre sobre aquestes qüestions i treballar-ho en els grups de treball.

Pel que fa a les coordinacions amb els docents, seria molt important que es poguessin calendaritzar des de l'inici de curs tots els espais amb els diferents tutors per a parlar sobre els alumnes atesos des de l'espai. Aquest fet facilitaria la comunicació amb els docents i donaria més entitat a les intervencions realitzades. Tanmateix, com ja s'ha apuntat a l'apartat anterior, des del projecte es vol reduir l'espai destinat als alumnes per poder tenir més temps per al treball amb els docents, ja que es considera molt important en tant que es poden situar en una posició simbòlica similar a la paterna, per a què aquesta tingui efectes importants en el desenvolupament personal dels infants.

4.4 BENVINGUDA ALS ALUMNES I CREACIÓ D'UN NOM

El curs anterior es va explicar la importància de la benvinguda del nou curs pels alumnes per ajudar en el procés de ressituar-se a l'escola. Des del projecte creiem que són necessàries aquest tipus d'iniciatives per a poder crear un discurs propi de l'escola vers els seus alumnes.

Seria molt convenient que els primers dies d'escola de cada curs es dediquessin a aquestes qüestions. És necessària la construcció d'un NOM sobre l'infant a l'entorn del qual giri el discurs de la seva experiència escolar dins la comunitat educativa. Els docents, doncs, són els encarregats de validar aquest nom i presentar-lo de nou als companys. A la memòria del curs anterior s'explica detalladament a proposta de com realitzar aquesta benvinguda. Aquesta benvinguda ha de tenir 3 parts molt diferenciades (1- Recordatori de les fites aconseguides el curs anterior, 2- Reptes pendents del curs anterior, i 3- Objectius pel curs que es comença).

Tanmateix, per ajudar en la construcció d'aquesta benvinguda cada curs, s'ha pogut proposar a algun grup la idea de tenir una llibreta penjada a la classe (amb un títol suggerent) per apuntar les fites aconseguides tant pels mateixos alumnes com pels docents durant el curs. Aquesta llibreta podria ser utilitzada tant per explicar-ho en primera persona com per explicar fites dels companys durant tot el curs. Aquesta llibreta, podria inclús viatjar de curs en curs per a tenir constància de les fites de cada alumne per a què aquestes poguessin servir de contrapès a la pròpia simptomatologia que moltes vegades acaba per arrossegar l'infant i imposant-se com a nom no només en el grup-classe sinó també en el conjunt de l'escola. Tanmateix, aquest recordatori serviria per a plantejar els objectius individuals de cada alumne i l'objectiu com a grup.

4.5 DISPOSITIU EX-ALUMNES

A continuació s'exposa per parts una proposta, que pretén acostar més l'escola al barri en la seva funció socialitzadora, amb els detalls de funcionament, que posteriorment s'haurien de concretar amb l'equip directiu i el claustre si aprovessin la seva viabilitat.

Objectius

L'espai d'ex-alumnes té dos objectius molt marcats que es troben interrelacionats. D'una banda, un objectiu dirigit als ex-alumnes perquè aquests puguin elaborar una posició que els permeti localitzar-se millor en el seu propi mitjà, amb el valor afegit pel fet d'haver sortit del barri, estar en un altre context (institut) i que, a través del dispositiu, els reporti una utilitat com a comunicadors d'experiències i transmissors de coneixements per la seva comunitat. L'objectiu és col·locar els ex-alumnes de l'escola de Vila-roja en una deriva diferent a la que es troben actualment com a representants de la inadaptació vers la pròpia comunitat on sovint cauen en la dinàmica actual del barri sostinguda per referents que s'identifiquen a l'exclusió.

D'altra banda, pel que fa a la prevenció de l'exclusió social, l'objectiu vers els alumnes de l'escola de Vila-roja és d'oferir-los uns referents de la pròpia comunitat i propers per edat, que generin una cadena de transmissió de coneixements, experiència i seguretat en els seus iguals perquè afavoreixi, més endavant, en els reptes que els mateixos alumnes hauran d'assumir més enllà de la seva etapa de primària.

Es treballa sobre la identificació i la posada en escena dels propis representants de la seva cultura, del seu barri, vers un camí que es construeix entre ells mateixos, no seguint algú aliè a la seva realitat més directa i per contraposar els actuals referents del barri situats en l'exclusió. Es busca

facilitar la transmissió dels valors comuns a ambdues cultures i els coneixements sostinguts pels representants de la mateixa comunitat.

Els valors que es posarien en joc són aquells que són comuns a les dues cultures i que es tendeixen a perdre en l'ètnia gitana a causa del fenomen de l'exclusió (respecte, fites comunes, autoestima, valor,...). Tanmateix, els valors propis de la cultura gitana també seria bo que s'introduïssin en aquesta transmissió com a símbol de reescriure i afirmar-se en els seus propis valors i poder fer partíceps a la resta de la societat per augmentar la tolerància vers l'ètnia gitana i la imatge social que es té des de la societat majoritària. Sabent que el fenomen és més global, entenem que cal realitzar quelcom per a fer-hi front en el marc socio-cultural en les mateixes escoles d'origen i, per extensió, al mateix barri de procedència, així com a la societat en general.

Dispositiu

El dispositiu que es planteja té 2 apartats:

- Un primer apartat té a veure amb la utilització de referents propers pels infants a la pròpia escola (alumnes i ex alumnes). En aquesta primera línia es planteja una selecció d' alumnes que, per les seves característiques, puguin ser referents dins la mateixa escola i fora d'ella. Per du a terme la selecció dels alumnes s'ha de tenir en compte que representin els valors que es volen transmetre. També hem de tenir en compte altres factors, com ara la diferencia d'edat: ha de ser suficientment propera per perquè sigui identificativa i, tanmateix, pugui representar una figura més adulta (de germà gran) respectada pels mateixos. Així doncs, es proposen els següents referents en funció dels grups:

Grups d'infantil: alumnes referents intraescolars de Cicle Mitjà.

Grups de Cicle Inicial: alumnes referents intraescolars de Cicle Superior.

Grups de Cicle Mitjà: exalumnes referents de 1er o 2on d'ESO.

Grups de Cicle Superior: exalumnes referents de 3er o 4rt d'ESO.

- El segon apartat és un espai obert a tots els ex-alumnes de l'escola per a proporcionar-los eines útils en els reptes personals en la seva etapa fora de l'escola i, també, oferir-los la possibilitat de participar en el primer apartat del dispositiu en funció del treball realitzat en aquest espai, la predisposició de cadascú a participar-hi i els passos que puguin seguir per a apropar-se a la idea de referent que es vulgui transmetre.

Metodologia

Pel primer apartat la metodologia emprada és de supervisió per part d'algun docent de l'escola dels grups de treball amb alumnes referents. El alumnes referents cal que tinguin molt marcada la feina a realitzar i que sigui proporcionada a la seva edat (grups d'ajuda a la lectura, ajuda a fer deures, suport als docents, etc). Es recomana el treball en petit grup (màx. 3/4 alumnes per referent).

Pel segon apartat, es planteja l'espai com obert i semidirigit per a parlar, d'una banda, de la nova experiència a l'institut per a que puguin trobar estratègies d'enfrontament i, de l'altra, de dissenyar

propostes dirigides als alumnes de la seva escola d'origen per a poder agafar confiança i una funció de transmissor que doni un status diferent a ells mateixos.

Es realitzaran propostes des del grup a l'escola per a establir aquest diàleg amb la mateixa, així com també el grup estarà obert a propostes que puguin venir de la mateixa escola.

Horaris

Per tal de no entorpir tant en el funcionament normal de la mateixa escola de Vila-roja com en la feina dels ex-alumnes en la seva etapa per l'ESO, es creu oportú realitzar aquest dispositiu els divendres a les últimes hores de la tarda.

Responsables del dispositiu

Pel primer apartat del dispositiu és necessària la figura d'un docent que s'encarregui d'organitzar els petits grups en col·laboració amb els tutors de cada grup.

Els tutors de cada grups són els encarregats de presentar aquest nou dispositiu al seu grup, recollir les possibles demandes dels mateixos alumnes per participar-hi com a referents i fer una proposta d'alumnes al responsable.

Pel que fa a la selecció dels ex-alumnes referents es considera oportú informar del dispositiu a les entitats que treballen al barri perquè en tinguin coneixement i puguin derivar aquells alumnes d'ESO que creguin que poden encaixar en el perfil de referent pel dispositiu creat.

L'organisme intern que consideri més pertinent l'escola serà l'encarregada de fer la última selecció dels ex-alumnes.

Pel segon apartat del dispositiu s'ofereix gestionar l'espai des del mateix projecte ESCOLA XXI i poder establir espais de trobada/treball amb el responsable intern del dispositiu.

5. VALORACIÓ FINAL

La cultura gitana té molts trets que la situen conceptualment en una cultura tradicional (transmissió oral del coneixement, introducció col·laborativa dels fills en la vida adulta, relació estreta amb la família extensa a nivell de clans, jerarquia generacional,...). Tot i que aquests factors li donen coherència, l'aïllament i el rebuig del que són objecte, fa que la convivència i la integració amb la cultura paia sigui complexa i sovint estigui en risc d'exclusió social. A aquest fet hi col·laboren també la idiosincràsia gitana, amb els seus valors propis, que sovint són diferents als de la cultura majoritària i, també, una situació actual on els mateixos valors de la cultura gitana es troben en qüestionament dins la mateixa comunitat degut a la mateixa situació de vulnerabilitat social.

En el món acadèmic, es constata en els darrers anys, que el suficient nivell acadèmic que alguns alumnes gitanos assoleixen a les escoles del barri no és una garantia perquè l'etapa de l'institut sigui exitosa i els permeti establir una relació social fluida amb els altres alumnes. L'aïllament inclús físic en què es troba aquesta cultura minoritària (Vila-roja i Font de la Pólvora són dos barris geogràficament força desconnectats del nucli urbà de la ciutat) fa que l'intercanvi sigui complex, amb el conseqüent problema que això comporta. Els problemes d'adaptació que experimenten els alumnes de cultura gitana en el seu pas a l'institut, es deriven en certa mesura d'aquesta circumstància i, tot i que el fenomen és molt més complex, es fa evident que manca un nexe d'unió entre la realitat de la ciutat i la que es viu al barri perquè serveixi per transmetre tots aquells elements necessaris per superar aquesta barrera.

Després d'aquests 5 cursos a les escoles de Vila-roja i Font de la Pólvora (3 cursos), on l'any anterior es va traçar una línia base per a valorar millor el projecte internament, es van prendre consideracions a petició de l'escola respecte la metodologia del projecte i el seu lloc més centrat en l'atenció dels alumnes.

Tant és així que, aquest curs, és el curs que més derivacions s'han realitzat a l'espai dels alumnes, superant la capacitat del mateix projecte per assumir els alumnes derivats i realitzar el tractament amb la periodicitat adequada. Aquesta creixent demanda ha provocat, a més a més, que no hi hagi hagut temps material per a trobar espais de coordinació amb els diferents docents més que en els espais d'esbarjo, fet que ha dificultat la correcta transmissió de la informació sobre els alumnes tractats, i tampoc s'hagin pogut atendre amb la periodicitat suficient les famílies que també tenen alumnes que assisteixen al servei.

La situació actual demana realitzar un treball continuat amb els docents i les famílies i tornar a la línia inicial del projecte de tractar la problemàtica actual des dels 3 àmbits d'acció (alumnes, docents i famílies), essent igual d'important el tractament dels 3 àmbits sense la preferència del tractament dels alumnes, ja que com s'ha demostrat aquest curs, es cau inconscientment en la tendència d'obviar els demés àmbits i focalitzar el tractament del problema només en l'infant.

Els docents tenen a la seva disposició un espai per treballar en relació a qüestions molt importants, tals com el lloc que ocupen vers els alumnes, la seva funció educativa, la generació d'expectatives sobre el grup, les pròpies frustracions i/o tensions i, sobretot, la comprensió més àmplia de la simptomatologia dels seus alumnes en particular i del barri en general. Enguany aquest treball s'ha

anat realitzant a nivell individual i seria molt important per la mateixa escola poder-ho treballar a nivell grupal a través d'aquest espai dels grups de treball ja que podria consolidar aquesta funció tant necessària tant pels alumnes, com per les famílies i els propis docents.

El context socioeconòmic en el que es troben els alumnes de les escoles és quelcom que cal tenir en compte al moment d'intervenir amb els mateixos. La funció de l'escola no és tant la d'administrar coneixements sinó la de sostenir, a vegades amb pinces, un nom per cada alumne. Igual que en la pràctica clínica una símptoma és una resposta possible d'un subjecte vers una realitat que sent hostil d'alguna manera, en l'entorn escolar la simptomatologia dels alumnes no pot ser entesa d'una altra manera i s'ha d'intentar comprendre i afavorir una altra resposta possible.

És en aquest sentit que el projecte ESCOLA XXI ofereix les seves eines ja que entén l'experiència acadèmica com a primer contacte dels infants amb la cultura païsa i, d'aquesta primera experiència, se'n deriva una posició més o menys allunyada en funció de com els elements personals, socials i culturals, s'han relacionat. El docent, com a representant de la cultura païsa, ha d'entendre que la seva funció no és únicament administrar coneixements ja que aquesta via té el destí marcat en el fracàs. La funció de l'escola i del docent com a representant seu passa per oferir quelcom als seus alumnes des de la proximitat, des de la identificació ja que, només així, això que ofereix el docent pot ser integrat per l'alumne. Entenent la dificultat majúscula d'aquest repte és que s'ofereixen les eines per a elaborar-ho tant a nivell individual com a nivell grupal.

En la línia de l'esperit dinàmic del projecte i tenint en compte les realitats canviants de l'escola, es pretén anar trobant la fórmula adequada que permeti un desenvolupament profund dels 3 àmbits d'acció que ajudi al mateix funcionament de l'escola i a la seva funció generadora de noves realitats pels seus alumnes i per l'entorn que els envolta. També, sense oblidar la finalitat del projecte, s'espera la consecució del seu objectiu principal: prevenir el fenomen de l'exclusió social en els assistents des de les realitats que la conformen (escola, entorn/família, subjecte). Aquesta manera d'entendre les intervencions dins les institucions és la que pot afavorir, també, l'articulació del discurs individual amb els discursos institucional, social i professional.

Continuarem amb l'acompanyament dels assistents, mitjançant aquest espai de creació, elaboració, anàlisi i reflexió perquè busquin el seu propi camí i trobin una posició i unes eines que els permetin enfrontar-se al repte majúscul que significa "educar" (que no ensenyar) en entorns exclosos socialment. El projecte ESCOLA XXI seguirà en la línia de l'elaboració d'aquesta funció parental de l'escola i aquest diàleg entre cultures i realitats socials, que sovint tenen posicions oposades que impedeixen que aquesta trobada sigui enriquidora i productiva per ambdues posicions.

Roger Buxarrais Molins

Psicòleg Col. núm. 14.447

Projecte ESCOLA XXI